

Πρόγραμμα παρέμβασης

Γραφο-Φωνημικής Επίγνωσης:

Αντιμετωπίζοντας αντικαταστάσεις, αντιστροφές και παραλείψεις γραμμάτων

Διαβαθμισμένο Πρόγραμμα Υποστήριξης
για παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας

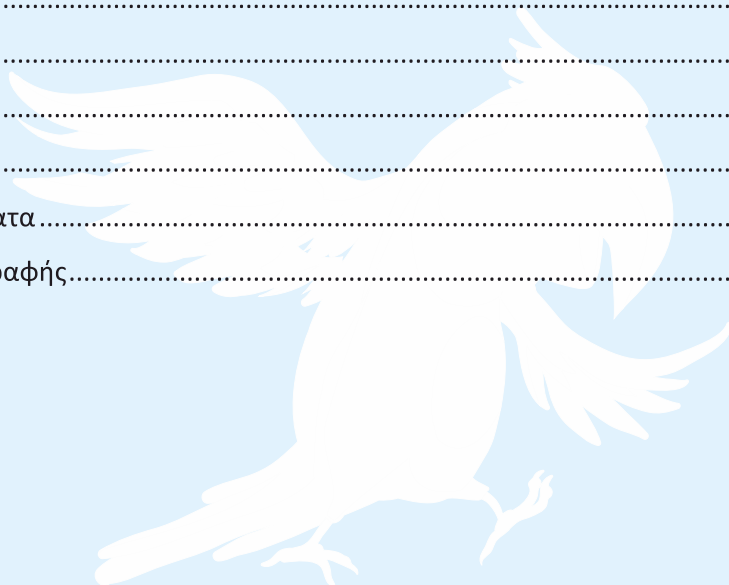

my - book.gr

Η συγγραφική ομάδα του my-book.gr

Περιεχόμενα

Θεωρητικό υπόβαθρο	4
Φωνήματα	19
Δραστηριότητες γενίκευσης φωνημάτων	21
Φωνολογική επίγνωση	32
Δίψηφα φωνήεντα	40
Δραστηριότητες γενίκευσης δίψηφων φωνηέντων	41
Δίψηφα σύμφωνα	46
Δραστηριότητες γενίκευσης δίψηφων συμφώνων	47
Συλλαβές	52
Δραστηριότητες εκμάθησης γραφής συλλαβών	53
Συμπλέγματα	61
Εκμάθηση γραφής συμπλεγμάτων	62
Δραστηριότητες εκμάθησης γραφής λέξεων με συμπλέγματα	64
Λέξεις	66
Δραστηριότητες εκμάθησης γραφής λέξεων	67
Δραστηριότητες γενίκευσης γραφής λέξεων	78
Αντιγραφή	86
Συλλαβικός συγκερασμός	88
Φωνημικός συγκερασμός	91
Προτάσεις	106
Γραφοφωνημική αποκωδικοποίηση	106
Κείμενο	119
Παιχνίδια	126
Κρυπτόλεξα	127
Ακροστιχίδες	132
Σταυρόλεξα	138
Γρίφοι - Αινίγματα	145
Εποπτικό υλικό γραφής	152

Θεωρητικό υπόβαθρο

Περίληψη

Οι μαθητές με προβλήματα στην ανάγνωση αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επεξεργασία των φωνημάτων. Δεν αντιλαμβάνονται τα φωνήματα και δεν μπορούν να χωρίσουν λέξεις και συλλαβές σε φωνήματα. Επομένως, δεν αναπτύσσουν την ικανότητα να αποκωδικοποιούν μεμονωμένες λέξεις με ακρίβεια και ευχέρεια, μία αδυναμία που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα των ατόμων με αδυναμίες ανάγνωσης. Το παρόν διδακτικό υλικό απευθύνεται σε μαθητές προσχολικής ηλικίας με δυσκολίες λόγου και αναγνωστικές αδυναμίες. Περιλαμβάνει δραστηριότητες οι οποίες έχουν ως στόχο την ενίσχυση της φωνολογικής επίγνωσης των μαθητών σε επίπεδο συλλαβών, λέξεων, προτάσεων και κειμένου.

Λέξεις κλειδιά: φώνημα, γράφημα, ανάγνωση, σύμπλεγμα

Φωνημική αντίληψη

Η ανάπτυξη του φωνολογικού συστήματος αποτελεί την πρώτη περίοδο της γλωσσικής εξέλιξης και εκτείνεται συνήθως στους δώδεκα πρώτους μήνες της ζωής ενός παιδιού. Βέβαια, η φωνολογική αντίληψη συνεχίζεται μετέπειτα έτσι ώστε να αναπτυχθεί η συντακτική και σημασιολογική ανάπτυξη του παιδιού. Η διδασκαλία της φωνημικής αντίληψης ξεκινά από το νηπιαγωγείο, αφού τα νήπια έχουν την ικανότητα να προσδιορίσουν ήχους στις λέξεις. Η διδασκαλία της φωνημικής αντίληψης παρέχεται με ορισμένες ασκήσεις.

1. Ανάλυση λέξης σε συλλαβές
2. Σύνθεση συλλαβών
3. Εύρεση ομοιοκαταληξίας
4. Παραγωγή ομοιοκαταληξίας
5. Ομοιότητα αρχικής και τελικής συλλαβής
6. Αφαίρεση τελικής συλλαβής
7. Ανάλυση λέξης σε φωνήματα
8. Αντιστροφή φωνημάτων

Η φωνημική αντίληψη δεν είναι επαρκής από μόνη της. Είναι αναγκαίο να διδάσκεται η σχέση ήχου και προφοράς κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης, καθώς και η διδασκαλία οικογενειών λέξεων και αναλογιών λέξεων. Οι μαθητές χρειάζονται συνεχή εξάσκηση με τα φωνήματα που έμαθαν, τα οποία μπορούν να ενσωματώσουν σε κείμενα που αποκωδικοποιούνται. Έτσι, δύναται να περιοριστούν οι αναγνωστικές δυσκολίες σε μαθητές που διατρέχουν τον κίνδυνο της αναγνωστικής αποτυχίας (Ουσάκοβα, 2019).

Φωνολογικές διαταραχές

Τα προβλήματα τα οποία παρουσιάζουν ορισμένα παιδιά ως προς την παραγωγή της ομιλίας τους, μπορούν να χαρακτηριστούν ως φωνολογικές διαταραχές. Οι διαταραχές αυτές δημιουργούνται καθώς τα παιδιά επιλέγουν λάθος φώνημα προς χρήση. Οι φωνολογικές διαταραχές μπορεί να οδηγήσουν σε αναγνωστικές δυσκολίες. Για τον λόγο αυτό, σημαντικός είναι ο ρόλος της φωνολογικής ενημερότητας η οποία έχει ως στόχο την ανάπτυξη των αναγνωστικών ικανοτήτων. Ορισμένες φωνολογικές διαταραχές είναι οι εξής:

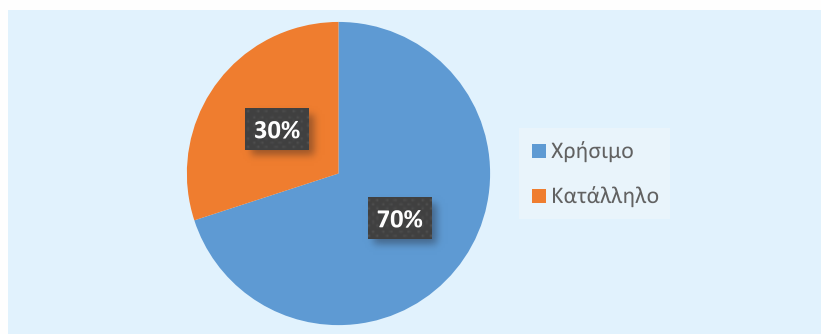
Πίνακας 3. Ερωτηματολόγιο για μεθοδολογία παρέμβασης

Φύλο	<ul style="list-style-type: none"> • Άνδρας • Γυναίκα
Ηλικία	<ul style="list-style-type: none"> • 18-25 • 26-33 • 34-40 • 41-49
Επίπεδο σπουδών	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτος ΑΕΙ • Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
Ειδικότητα	<ul style="list-style-type: none"> • Εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης • Εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης • Ειδικοί θεραπευτές
Τι γνώσεις έχετε για τη γραφοφωνημική επίγνωση;	<ul style="list-style-type: none"> • Άριστη γνώση • Πολύ καλή γνώση • Καλή γνώση
Έχετε λάβει εκπαίδευση/ επιμόρφωση σχετική με τη γραφοφωνημική επίγνωση;	<ul style="list-style-type: none"> • Ναι • Όχι
Σε τι είδους σχολική μονάδα φοιτούν οι μαθητές σας;	<ul style="list-style-type: none"> • Σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής • Ιδιωτικά εκπαιδευτήρια ειδικής αγωγής • Δημόσια σχολεία • Ιδιωτικά σχολεία • Επαγγελματικά λύκεια (ΕΠΑΛ)
Σε ποιο βαθμό σας βοήθησε το διδακτικό υλικό «Πρόγραμμα παρέμβασης Γραφο-Φωνημικής Επίγνωσης: Αντιμετωπίζοντας αντικαταστάσεις, αντιστροφές και παραλείψεις γραμμάτων»;	Επιλέγετε από το 1-5 (1=καθόλου, 2=λίγο, 3= αρκετά, 4=πολύ 5=πάρα πολύ).
Σε ποιο βαθμό σας βοήθησε η ομαδοποίηση των γραμμάτων/φωνημάτων;	Επιλέγετε από το 1-5 (1=καθόλου, 2=λίγο, 3= αρκετά, 4=πολύ 5=πάρα πολύ).
Στο πρώτο μέρος αξιοποιήθηκαν παιχνίδια για την προσέγγιση της φωνολογικής επίγνωσης. Σε ποιο βαθμό σας βοήθησε η συγκεκριμένη μορφή διδασκαλίας;	Επιλέγετε από το 1-5 (1=καθόλου, 2=λίγο, 3= αρκετά, 4=πολύ 5=πάρα πολύ).
Πώς σας φάνηκαν οι δραστηριότητες γενίκευσης και εκμάθησης λέξεων;	<ul style="list-style-type: none"> • Δυσνόητες • Κατανοητές • Ενδιαφέρουσες

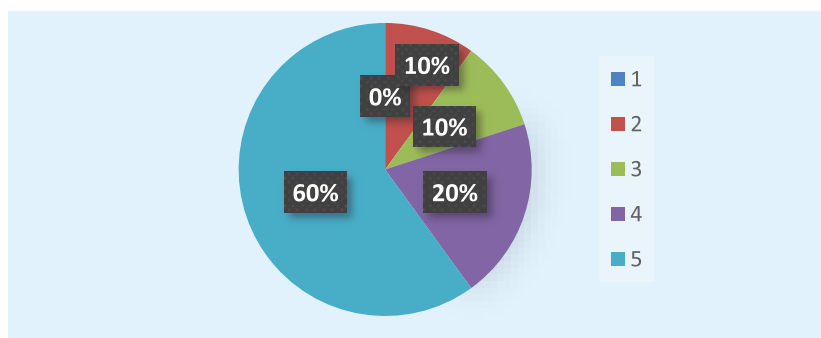
Σχήμα 1. Τομείς ενίσχυσης σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς και ειδικούς θεραπευτές

Στο σχήμα 2 φαίνεται ο βαθμός χρησιμότητας του εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών και ειδικών θεραπευτών, οι οποίοι είχαν θετικά σχόλια αναφέροντας πως το διδακτικό υλικό ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο και κατάλληλο για το εκπαιδευτικό και θεραπευτικό έργο τους.

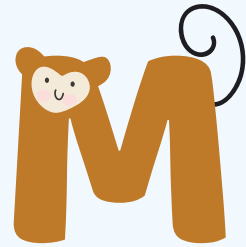
Σχήμα 2. Χρησιμότητα διδακτικού υλικού

Στο σχήμα 3 παρατηρείται ο βαθμός συμβολής των δραστηριοτήτων σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς και ειδικούς θεραπευτές. Οι περισσότεροι από αυτούς θεώρησαν πως το διδακτικό υλικό βοήθησε σε υψηλό βαθμό το έργο τους και οι υπόλοιποι κυμαίνονταν κυρίως στο βαθμό 3 και 4 που σημαίνει πως το διδακτικό υλικό ήταν ιδιαίτερα βοηθητικό τόσο για τα παιδιά όσο και για τους ίδιους.

Σχήμα 3. Βαθμός βοήθειας δραστηριοτήτων σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς και ειδικούς θεραπευτές

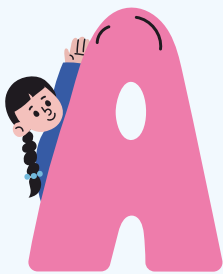
Στο σχήμα 4 παρατηρείται το ενδιαφέρον των μαθητών απέναντι στο διδακτικό υλικό. Φαίνεται πως τα μεγαλύτερα ποσοστά κυμαίνονται στην άποψη πως το υλικό ήταν ωραίο και ενδιαφέρον.

Γεια σου!

Είμαι ο Γάλος ο παπαγάλος
και είμαι εδώ για να σε βοηθήσω
να αντιστοιχίσουμε
τους ήχους (φωνήματα)
με τα γραμματάκια (γραφήματα).

Είσαι έτοιμος /η;
Πάμε να ομαδοποιήσουμε και
να κατηγοριοποιήσουμε όλοι μαζί!

Φωνήματα

Υποδειγματική διδασκαλία

Μικρά και κεφαλαία
τα γράμματα
μήκαν στη σειρά,
έβαλαν τα βαγόνια τους
το ένα στη μέση του άλλου
και χόρεψαν τρελά.

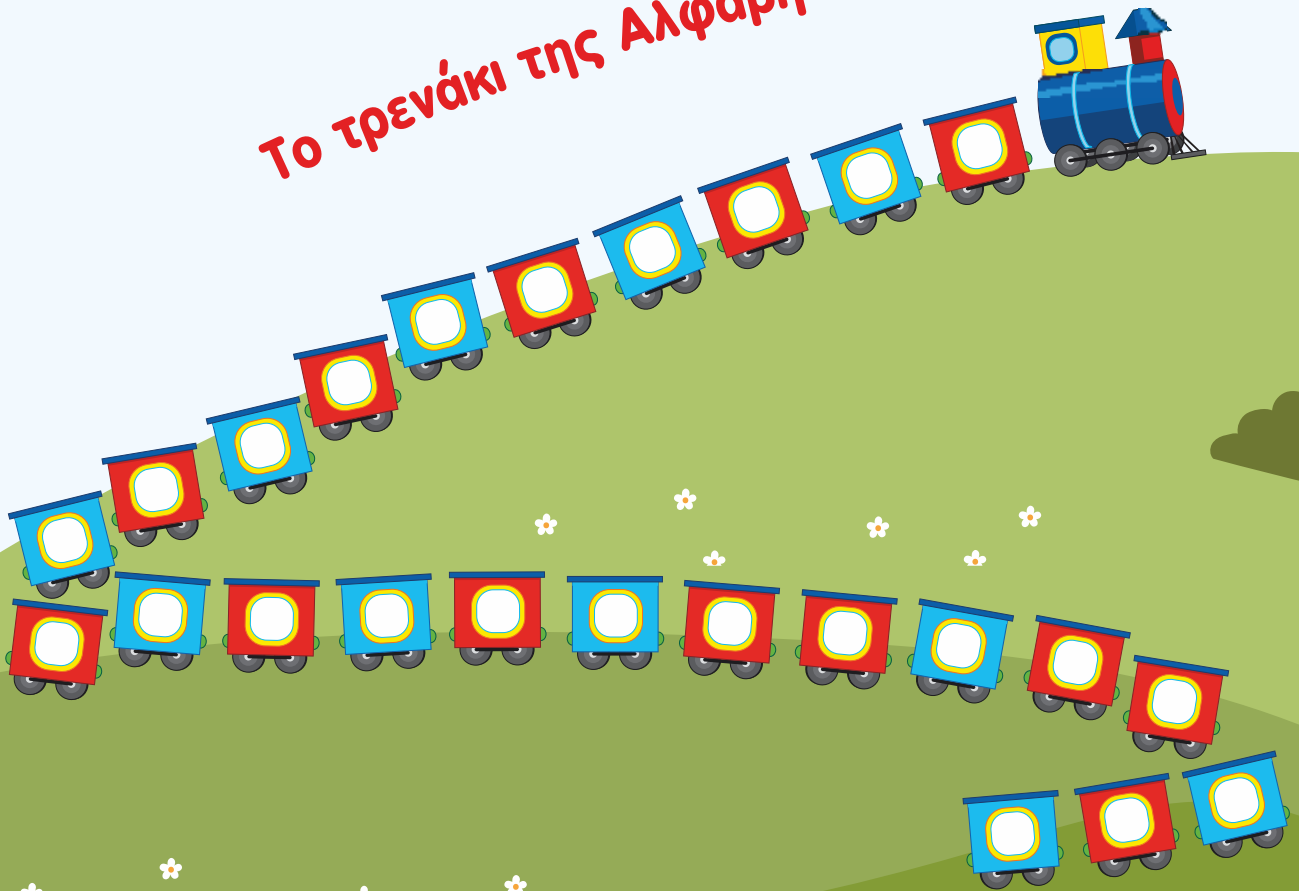
Το τρενάκι της Αλφαβήτας!

Επισήμανση: Τα γράμματα έφυγαν από το τρενάκι. Συμπλήρωσέ τα σε κάθε βαγόνι με τη σωστή σειρά.

Το τρενάκι της Αλφαβήτας!

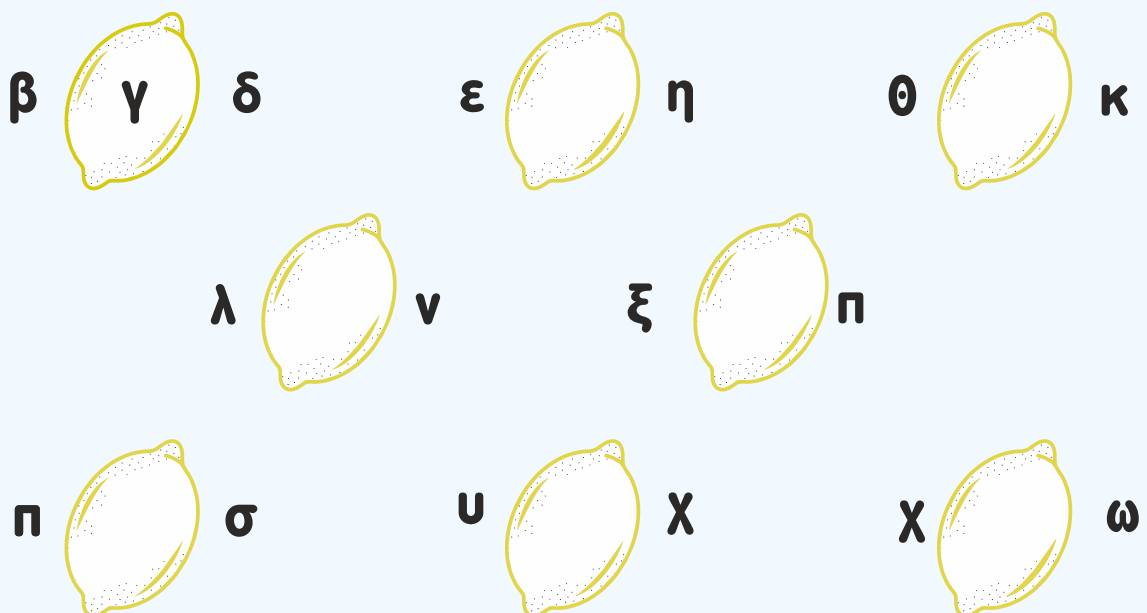

Επισήμανση: Γράψε το κεφαλαίο πλάι στο μικρό.

α_ δ_ η_ κ_
ν_ π_ τ_ χ_
γ_ ξ_ ρ_ ζ_
ι_ θ_ υ_ σ_
β_ ε_ λ_ φ_
ο_ ψ_ μ_ ω_

Επισήμανση: Γράψε τα γράμματα που είναι ανάμεσα στα άλλα δύο.

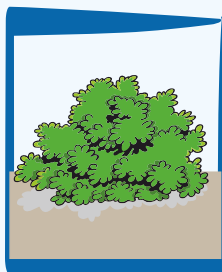
Επισήμανση: Κύκλωσε το γράμμα, μικρό και κεφαλαίο,
που αρχίζει η λέξη της εικόνας

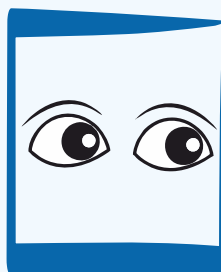
Ήλιος
η ν π Η θ π υ

Λάδι
Λ λ π Η δ π υ

Θάμνος
Θ ν π Β θ π υ

Μάτια
Μ ν π μ Ε π υ

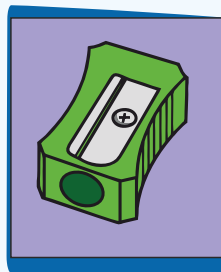
Ιατρός
Ι γ π ι θ π υ

Νερό
Λ ν π Η Ν π υ

Κούκλα
Λ ν Κ Η θ ζ κ

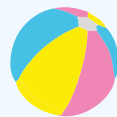
Ξύστρα
Ξ ν π ξ θ Π υ

Επισήμανση: Κύκλωσε το πρώτο γράμμα όπου το δεις.

1. **κ** μ κ ι λ κ ν ρ κ σ τ κ
2. **ο** ε η ο π κ η ο δ ξ ο
3. **ν** δ α ζ σ ν τ ρ γ β ν
4. **η** η τ λ γ β ν γ λ ο λ φ

1. Δείχνεις
2. Ονοματίζεις
3. Φωνάζεις δυνατά
τον ήχο

Ας θυμηθούμε τις διαφορές
του **αυ** και του **ευ**.

αυ → αβ
αφ

ευ → εβ
εφ

Επισήμανση: Σχημάτισε προτάσεις με καθεμία από τις παρακάτω λέξεις.

αυτοκίνητο

αυλή

αύριο

αυτόματος

αυτοκράτορας

αυλάκι